

Kaunokirjallisuuden eri lajien sisällönkuvailu

22.05.2013

Kiti Vilkki-Eriksson/BTJ Finland

- **Mannerheim, Carl Gustaf Emil (fikt.)** romaaneja 21, näytelmiä 1, sarjakuvia 1
- **onnellisuus, onni** romaaneja 90, runokokoelmia 13, näytelmiä 1, lasten proosaa 1, kuvakirjoja 22, satukirjoja 1
- **luonto, luonnonkuvaus, luontosuhde** romaaneja 178, runokokoelmia 155, näytelmiä 1, lasten proosaa 17, nuorten proosaa 5, sarjakuvia 2, kuvakirjoja 48, satuja 32
- **Alzheimerin tauti** romaaneja 21, runokokoelmia 2, näytelmiä 1, sarjakuvia 1
- **kevät** romaaneja 11, runokokoelmia 2, näytelmiä 1, lasten proosaa 5, lasten runoja 3, nuorten proosaa 1, sarjakuvia 2, kuvakirjoja 24, satuja 4

Kaunoa kaiken kaikkiaan asiasanoitettu n. 26 000, n. 2400 uutuutta/vuosi

Yleistä

- Luemme indeksoitavan teoksen joko kokonaan tai selaillen teoksen "vaativuudesta" riippuen
- Ensisijaisesti teoksen sisällön kuvaaminen, tarvittaessa myös kirjallisuudentutkimuksen termejä
- Teemakokonaisuuksien ja juonen mukaisia termejä
- Genret tärkeitä
- Tunnelmia: esim. rakastuminen, intohimo, onnellisuus, pelko, julmuus, hyvyys
- Kirjallinen tyyli ja rakenne: esim. surrealismi, intertekstuaalisuus
- Ulkokirjallisia termejä: esim. kirjallisuuspalkinnot, postuumit teokset, esikoisteokset

Yleistä (2)

- Indeksointitapa hioutunut – vähemmän henkilöitä, vähemmän termejä
- Seurataan hakijoiden tarpeita, haetaan itse
- Verrataan kansainvälisiin käytäntöihin
- Arvostelut, lukijoiden kommentit yms.
- Verrataan kirjailijan aiempiin teoksiin

Aikuisten kertomakirjallisuus

- Asiasanoitusta vuodesta 1997, romaanit ja novellikokoelmat, ruotsinkielistä 2013 alkaen
- Fiktiivinen lisäluokka käytössä 2009 alkaen
- Kohdehenkilöitä 1-3, fikt.-määre – teoksessa eniten käytetty muoto
- Kohdeyhteisöjä harkiten, joskus 610-kentässä, joskus 654 (650) –kentässä
- 655 (651) –kenttää harvoin, yleensä 654 y (650 z) –kentässä
- Asiasanat (asiasanaketjut) ensimmäisen asiasanan mukaan Kaunokin ryhmittelyn järjestyksessä: genret yms., teemat, aiheet, toimijat, miljö, aika

Aikuisten kertomakirjallisuus (2)

- Asiasanaketjutus – ei pitkiä ketjuja
- Vältetään asiasanojen toistoja – poikkeus esim. kaupungit, historia
- Genret, tyylit, rakenteeseen liittyvät asiasanat:
- ❖ Yksittäinen teos voi saada useita genrejä
- ❖ Ensimmäisenä aina sisältöä kuvaava genre esim. jännityskirjallisuus, mieskirjallisuus, sukuromaanit

Aikuisten kertomakirjallisuus (3)

- ❖ Sitten muotoon, tyyliin ym. liittyvät termit kuten pienoisromaanit, esikoisteokset, mukaelmat, intertekstuaalisuus, romantiikka
- ❖ Näkökulmat: miesnäkökulma, naisnäkökulma jne.
- ❖ Mukana aina laajempi genre, paitsi jos sisältyy jo tarkempaan genreen esim. psykologinen jännityskirjallisuus

Aikuisten kertomakirjallisuus (4)

Teemat, aiheet:

- ❖ Teoksen ajatussisällön kiteytys: yhteiskuntakuvaus, kielletty rakkaus, ystävyys, eroaminen, kuolema, sota, elämänmuutokset
- ❖ Juonen keskeiset termit – millä termeillä tämä teos löytyisi, muistettaisiin
- ❖ Hyvin kerrotut tapahtumat (häät, juhannus, urheilutapahtuma jne.)
- ❖ Jotkut termit hyviä haun rajaamiseen (nuoret, äidit, murha ; pelkällä äidit-haulla 1038 osumaa, murha 2252)

Aikuisten kertomakirjallisuus (5)

- **Henkilöt, toimijat:**
 - ❖ Ihmisryhmiä, örkkejä, eläimiä, ammatteja, henkilöiden välisiä suhteita
 - ❖ Sidotaan usein teemaan esim. **orjuus : viikingit ; voimat : kissa ; vanhempi-lapsisuhde : äidit : pojat**
 - ❖ Usein vapaan indeksoinnin termejä (ammatit, kansat jne.)
- **Miljöö:**
 - ❖ Todellisten ja fiktiivisten paikkojen nimet
 - ❖ Todelliset paikat yleensä y (z) –terminä, fiktiivisiä myös a-terminä

Aikuisten kertomakirjallisuus (5)

- Aika:
 - ❖ Teoksen tapahtuma-ajan termejä numeeriset z (y)-kentissä, muut a-, b-, x-kentissä ([antiikki](#), [viikinkiaika](#))
 - ❖ Myös teemanomaisia: [talvi](#), [ilta](#), [sodanjälkeinen aika](#), [entisajan lapsuus](#)

Runot

- Runokokoelmia vuodesta 2003-2004
- Genreinä Kaunokin alalajit: idyllit, oodit, haikut, lorut, proosarunot jne.
- Tyyliä: absurdi, surrealismi, huumori, underground jne.
- Yhteinen teema (rakkaus), aihe (äitiys), motiivi (kukat)
- Teemojen, aiheiden ja motiivien hakijat
- Kirjallisuusterapiaryhmät yms.

Näytelmät

- Vuodesta 2005
- Niukkaa, esim. kohdeviittauksia yl. vain historiallisista henkilöistä
- Ensimmäiseksi asiasanaketjuksi aina näytelmät + keskeinen teema
- Poikkeuksena historialliset näytelmät, yhteiskunnalliset näytelmät ym. (joihin jo sisältyy termi näytelmät)
- Syvempi genre jos mahdollista, esim. tragikomediat, farssit
- Näytelmien genret usein tarkasti rajattuja, esim. tragedia-termi

Sarjakuvat

- Vuodesta 2002
- Karkeammin: genret, teemoja, toimijoita, paikkoja, kohdehenkilöitä ja –yhteisöjä
- Sarjakuvaromaaneja ja –albumeja
- Teemoja jos yhteinen koko albumille
- Vähän muotoon liittyviä termejä esim. ei mustavalkoiset sarjakuvat, värisarjakuvat, sarjakuva-albumit

Lasten- ja nuortenkirjallisuus

- Vuodesta 2002
- Romaanit, saturomaanit, sadut, kuvakirjat, runot
- Karkeampaa kuin aikuisten kaunossa
- Tietueissa aina termit lastenkirjallisuus ja/tai nuortenkirjallisuus
- Kohdehenkilö yleensä etunimi; kirjaa kysytään usein päähenkilön nimellä
- Kuvakirjat usein pienten lasten tietokirjoja: teemat opettavaisia, tunteet, käyttäytyminen, luonteenpiirteet

Lasten- ja nuortenkirjallisuus (2)

- Kuvakirjojen genreissä vakiintuneita käytäntöjä: katselukirjat, kurkistuskirjat, koskettelukirjat, paksulehtiset kirjat, äänitehostekirjat jne.
- Satu vai kuvakirja: jos puolet tai enemmän kuvitusta
- Satu vai kertomakirjallisuutta: satu, mikä oikeasti ei voi tapahtua, mielikuvitusolentoja, sadunomaisuus, kertomakirjallisuus: miljöö todellinen
- Kohderyhmien määrittely liukuvaa: lastenkirjallisuutta alle 10-12 v., nuorten yli 10-12 v.
- Nuorten aikuisten kirjat: teemat vaikeampia, syvällisemmin käsiteltyjä

Asiasanoituksia

- [Kätkö / Hanna Kökkö](#)

Manu, fikt.

nuortenkirjallisuus; sarjakertomukset; koulunkäynti :
kevät; vanhempi-lapsisuhde; harrastukset :
geokätköily; salakauppa; sieppaukset; ystävyys :
pojat : tytöt

- [Siperian veriset lumet / Jeremei Aipin](#) YKL: Historia

Lasten Äiti, fikt.

historialliset romaanit; pakomatkat :
vallankumoukset : Venäjä; taistelut : puna-armeija :
Siperia; sorto : alkuperäiskansat : Venäjä;
kansanperinne : obinugrilaiset kansat; etniset
uskonnot; hantit

Asiasanoituksia (2)

- Syksyni sumuissa rakastan sinua / Claes Andersson

runot : vanheneminen; runot : läheisyys; rakkausrunot

- Anomalia / Laura Gustafsson

näytelmät : ihmisyys; vallankäyttö; valta ;

eläimellisyys : ihminen

- Fingerpori : lääkäroleikit / Pertti Jarla

Vesa, Heimo, fikt. sarjakuvat : huumori; kielellä
leikittely; lääkärisäkäynti; lääkärit

Asiasanoituksia (3)

- Suojaan metsän siimekseen / Jean Hegland

Nell, fikt.; Eva, fikt.

päiväkirjaromaanit; dystopiat; psykologiset
romaanit; yhteiskuntarakenne : hajoaminen :

Yhdysvallat; henkiinjääminen;

poikkeusolot : selviytyminen; luonto : selviytyminen;

sähkönjakelu : lopetus; elämänhallinta;

aikuistuminen; perhe : ihmissuhteet; pelko;

eristäytyminen : yhteiskunta; sisarukset;

metsät; **asunnot : puut**; kaupungit : Kalifornia :

Redwood ; **tuhon jälkeinen maailma**

Kiitos!

kiti.vilkkii-eriksson@btj.fi

